Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: lakivaliokunnan lausuntopyyntö 25.3.2020

Omana lausuntonani esitän kunnioittavasti seuraavaa:

LAITTOMAN UHKAUKSEN JA LIEVÄN PAHOINPITELYN SYYTEOIKEUKSIEN TAUSTOISTA
Ehdotetun laittoman uhkauksen syyteoikeuden sanamuodon malli on otettu vuonna 2010 säädetystä lievää pahoinpitelyä koskevasta säännöksestä, jonka perustelut muuttuivat eduskuntakäsittelyn aikana.
Legaliteettiperiaatteen kannalta perusteluilla säätäminen ei ole hyvää lainsäädäntöä silloin, kun kysymyksessä ovat rikoslain säännökset, joiden tulisi säädöstasolla olla tarkkarajaisia. Myös syyteoikeutta koskevat säännökset rajaavat rikoslain lainkohtia.
Perusteluiden merkitys heikkenee ajan kuluessa ja oikeuskäytännön lisääntyessä. Lievää pahoinpitelyä koskeva säännös on kuitenkin suhteellisen uusi. Syyteoikeutta koskevaa säännöstä (RL 21:16.1,3) on rajattu perusteluilla tavalla, joka ei mitenkään käy ilmi lainkohdan sanamuodosta.
Kuten asian käsittelyssä lakivaliokunnassa on käynyt ilmi käsite "työpaikan henkilöstö" on tavattoman laaja. Samalla työpaikalla saattaa erilaisilla statukseilla työskennellä eri työnantajien palveluksessa kymmeniä ja satoja työntekijöitä pitkissä alihankintaketjuissa.

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?
Lakivaliokunta on kirjeessään (25.3.2020) esittänyt kolme vaihtoehtoa:
1. Hyväksytään HE 226 perustelut ja pykälä sellaisenaan
2. Ehdotetun laitonta uhkausta koskevan pykälän sanamuoto tarkistetaan vastaamaan perusteluita muuttamatta lievän pahoinpitelyn syyteoikeuden tulkintaa.
3. HE 226 perustelut muutettaisiin vastaamaan lievän pahoinpitelyn tulkintaa.

Oikeusministeriltä on pyydetty lisäselvitys, jonka LsN Lena Andersson on laatinut. Selvitys (24.3.2020) on mielestäni hyvä ja asiakokonaisuutta valaiseva.
Hallituksen esitystä (220) ministeriössä aikanaan laadittaessa ilmeisesti suoraan kopioitiin syytesäännös lievästä pahoinpitelystä tutustumatta tarkemmin säännöksen syntyhistoriaan ja sanamuotoon.
Lisäselvityksessä korostetaan lievän pahoinpitelyn ja laittoman uhkauksen eroja ja pyritään saamaan tekstimuutoksella ehdotettu säännös tarkkarajaisemmaksi.

Oikeusministeriön lisäselvityksessä ehdottama ratkaisu vastaa nähdäkseni lakivaliokunnan listan vaihtoehtoa 2 eli lain sanamuotoa on tarkistettava.

Virheitä sattuu, mutta niitä ei pidä jatkaa, vaan yrittää oikaista.
Nyt kysymyksessä on laitonta uhkausta koskevan säännöksen uudistaminen ja on syytä keskittyä siihen. Perusteluita on syytä selventää OM:n lisäselvityksen mukaisesti. Lievän pahoinpitelyn syytesäännös on tässä yhteydessä esillä vain vertailumielessä. Sen uudistaminen tulee esille ajallaan.

31.3.2021

Terttu Utriainen
rikosoikeuden professori (em.)

_____
Terttu Utriainen
Tehtaankatu 12 C 31
00140 Helsinki
tel. 050 5664256